

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Metaphysicam, id est, Scientiam de Ente incorporeo, seu
transnaturali

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

VIII. Quam dependentiam actuum argumentaio importet?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95247](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95247)

ab vno intellectu, vel ab aliquo ipsorum obiecto-
rum mutuo respectu, & connexione reciproca. Vide
P. Hurtado disputatione 5. de anima, sectione 7. §. 25.
prope finem.

76

Ad primum argumentum contra posteriorem ve-
rioris sententiae partem dici debet, transitum ab vno
obieto ad aliud tunc esse discursum, quando vnum
ex alio cognoscit, non verò quando vnum in alio, siue
per aliud cognoscit, vt docet B. Thomas 1. p. q. 58.
artic. 3. ad 1. & quæst. 8. de verit. artic. 15. & cum eo
Capreolus in 2. distinct. 3. quæst. 2. artic. 3. in solu-
tione ad primum Gregorij contra 10. conclusionem.
Quis asserat, visionem externam, & materialem ho-
mini cum bellua communem esse discursum: nihi-
lominus vnum in alio scilicet obiectum directum in
speculo cognoscit, & intuetur. Quamuis ergo vna
indivisibilis cognitio nostra transeat ab vno obieto
ad aliud vnum in alio cognoscendo haud erit pro-
pterea discursus, videlicet quia vnum ex alio co-
gnoscit. Vel etiam dici potest, discursum esse tran-
situm ab vno obieto provt tali ad aliud cognoscen-
dum: obiectum autem, provt tale, reduplicat co-
gnitionem, ac proinde discursus erit transitus ab
vna cognitione ad aliam: ex quo fit, si quando co-
gnoscitur aliquid eodem indivisibili actu, hunc non
esse discursum, videlicet quia non transit ab vno
obieto, provt tali, ad aliud, siue quod instar est, ab
vna cognitione ad aliam.

77

Ad secundum dicendum est, rationem bifariam
sumi posse: primò vt cum intellectu recurrit & ea-
dem est: atque in hoc sensu Deus rationalis est,
quin tamen inde possit colligi, eum esse discursum.
Secundò, & strictius, provt incidit in idem cum vi
discutendi: sic autem ratio claudit imperfectionem,
nec in Deo est admittenda: quo etiam modo sumpta
ne in Angelis circa non pauca obiecta locum ha-
beret, eique non tam rationales dicendi sunt quam
intellectuales, vt docet B. Thomas citata 1. parte,
quæst. 58. artic. 3. Molina ibidem, & alij eius inter-
pretes.

78

Ad tertium dici debet, in primis haud omnem
discursum physicum postulare locorum diuersita-
tem, & non duntaxat motuum: nam qui circularis
est, & corpus cœleste in orbem reuoluit, & continuo
gyrat, semper fit in eodem loci spatio, nec post mille
reuolutiones, aut quantasuis alias aliud quam antea
denuo acquirit. Deinde ad discursum physicum haud
opus est diuersis locis realibus & physicis, sed tantum
imaginariis, vt si res moueatur per vacuum, tantum-
que ad illum sunt necessarij diuersi motus physici,
ac reales, & quæ eis diuersæ vbitates respondent: be-
ne ergo est quod ad discursum intentionalem sit ne-
cessaria distinctio realis, ac physica actuum, motuum-
ve intellectus, solaque distinctio rationis, & veluti
imaginaria obiectorum. Denique quamuis discursus
intentionalis dictus sit à physico, haud propterea opus
est, vt alter alterum amuletur quoad omnia, adeoque
potest vnus more alterius distinctos motus physicos
postulantis diuersas similiter cognitiones, ac motus
rationis petere, non tamen, sicut alius diuersa loca
exposcit, diuersa pariter obiecta postulare.

79

Atque hinc constat ad quintum argumentum.
Quod autem ordine postremum est haud magnopere
premit; nam etsi discursus formalis nostri intellectus
sit improprie discursus, tamen secus, ac virtualis, siue
eminentialis: hic siquidem omnem compositionem, &
pluralitatem actuum adeoque imperfectionem exiit, ac
proinde in vno actu potest saluari, atque in Deo repe-
riri: ille vero prior haud est ab omni compositione, &
imperfectione immunis, quantumuis sit improprie,

& translaticius: etenim non omnis translatio, ac meta-
phora quæ sunt imperfectionis abolet, vt videre est in
homine picto, qui rametsi sit metaphoricè homo,
haud tamen de Deo dici potest, quæ est eius imperfe-
ctio: hæc etenim prædicatio est euidenter falsa, *Deus
est homo pictus, siue simulacrum, aut idolum hominis.*

CAPVT VIII.

*Quam dependentiam actuum argumentatio
importet.*

Asserendum est primò, conclusionem haud ita
pendere à præmissis argumentationis, vt hæ
illam proprie efficiant, sed duntaxat ita vt ad eius
effectiorem intellectum excitent, & illuminent, in-
starque solius causæ directiue ad illam concurrant.
Sic Hurtadus disputatione 7. de anima, sect. 8. Arriaga
disp. 15. Logicae sect. 5. §. 58. Aueris quæst. 25. Logicae
sect. 3. §. secundo dubitari potest, & plures alij Neo-
terici. Probatur autem: quia regula ad actum regu-
latum efficienter non concurrir, vt constat, tum ex
physic. cum sermo esset de caus. final. & exemplar.
tum etiam ex Dialect. lib. 2. tract. 3. cap. 7. vbi regu-
las Dialecticas ad actus aliarum scientiarum efficien-
ter non concurrere, sed directiue tantum est multi-
pliciter ostensum: atqui præmissæ conclusionem regu-
lant. Deinde quoniam experientia docet præmis-
sas in genere causæ formalis extrinsecæ, siue mo-
uentis, aut illuminantis ad conclusionem concu-
rere: alterius vero concursus maioris nimirum effi-
cientis nulla potest esse necessitas, vtilitas nulla.

80

Asserendum secundo, assensum conclusionis haud
pendere essentialiter à præmissis, sed sine eis esse pos-
se. Probatur assertio: namque in primis actus, siue
intellectus, siue voluntatis per alium regulatus sine
illo esse potest, hic v.g. *homo est animal rationale*, sine
hoc dictamine Dialectico *definitio constat genere, &
differentia*: haud enim illud, haud aliud vllum est sim-
pliciter necessarium ad actus aliarum facultatum vt
in Dialect. vbi paulò suprà visum: igitur etiam con-
clusio à præmissis quodammodo regulata sine iis esse
potest, ac proinde ab iis essentialiter nō depēdet. Rus-
sus præmissæ à conclusione à posteriori essentialiter
non pendent, ita vt sine ea esse nequeant, vt iam iam
constabit: igitur è conuerso conclusio à præmissis à
priori essentialiter non pendent, ita vt sine iis esse
non possit: quæ enim est vnus quam alterius de-
pendentiæ essentialis maior necessitas? Postea calor
B, v.g. productus à calore A non dependet ab illo ef-
fentialiter, sed sine eo potest etiam naturaliter esse, &
in eius absentia à solo Deo, vel ab alia causa secunda
conseruari: par ratio est vnus ignis respectu alte-
rius, & ceterorum effectuum comparatione causarum,
à quibus physicè prodeunt: similiter ergo hic assensus
v.g. *omnis homo est risibilis*, illatus ex hoc, *omnis homo
est rationalis*, potest esse, & conseruari sine illo, &
vel immediate ac per se, vel munere alterius princi-
pij existere. Huic assertioni nostræ fauent ex parte
Conimbr. tom. 2. Logicae in c. 1. de præcognitis q. 3.
art. 2. post medium Tellez 1. p. summae disp. 17. sect. 3.
num. 4. & alij qui docent, assensum conclusionis sine
præmissis actu existentibus per solam earum recor-
dationem elici, & contineri posse adstruunt: magis ve-
ro fauent recentiores ij, qui ne recordationem præ-
missarum ad conclusionem, eius spectata substantia,
requiri existimant. Denique fauet expressè Gabriel
q. 8. prol. dub. 2. Illud autem animaduertendum est, si
non sit sermo de assensu conclusionis secundum se, &
specificatiue

81

specificatiue sumpto, vt haecenus, sed de eo re-
plicatiue sumpto, & propterea est conclusio, ita illum
dependere essentialiter à praemissis, eorumque saltem
memoria, aut habitu: id quod omnes sentiunt, &
merito; nam conclusio, propterea talis, illationem à
praemissis, harumque influxum & quandam coexi-
stentiam formalem, aut virtutalem reduplicat.

82

Asserendum est tertio, conclusionem haud ita
pendere à praemissis, vt haec, siue probabiles, siue eui-
dentes sint, ad illam necessitent quoad exercitiū, quin
potius eis suppositis posse nihilominus intellectum
impediti, aut renuente voluntate, aut alio superue-
niente obstaculo ne quidpiam concludat. Ita Beatus
Thom. 1. 2. q. 17. art. 6. Rubius lib. 1. poster. c. 1. q. 8.
Murcia in log. lib. perihem. disp. 3. quaest. ultima
Auerfa. q. 25. log. 1. 3. Omnia in praesenti quaest. vni-
ca art. 2. §. iam dico Tellez in log. disp. 17. f. 5. n. 4.
Probatur assertio: positis praemissis quibuslibet in-
tellectus potest non elicere assensum conclusionis:
ergo praemissae ad assensum conclusionis quoad exer-
citiū non necessitant: antecedens suadet: haud
enim de bonitate consequentiae potest esse dubium:
experientia teste contingere multoties solet, vt in-
tellectus conclusionem non eliciat, nec possit, vel
quia distrahitur per alia obiecta, vel quia sine vlla
distractione obiectum conclusionis non apprehen-
dit, eiusque non recordatur, vel quia in assensu
conclusionis noua aliqua difficultas ei occurrit,
propter quam non tantum conclusionem non elice-
re cogitur, verum etiam praemissas reuocare, ne si
illarum falsam conclusionem inferat, aut certe pe-
riculo falsitatis sese exponat. Secundo intellectus
est finitæ, & limitatæ virtutis: demus ergo illum tot
actus eliciuile, vt positis duabus praemissis non super-
sit ei virtus ad alium actū: sanè in hoc euentu intelle-
ctus positis praemissis conclusionem cohibere pote-
rit, imò, quod plus est, non poterit eam elicere.

83

Respondent quidam aduersarij, praemissas tunc
solum necessitare ad conclusionem quoad exercitiū,
cum intellectus positis praemissis habet omnia re-
quisita ad conclusionem si enim haec adint voluntas
per nolitionem efficacem cohibere non poterit
assensum conclusionis: at in duplici euentu superius
posito defunt intellectui aliqua ad concludendum
requisita. Contra tamen: quia haec solutio largitur in-
tentum, videlicet praemissas secundum se sumptas
ad conclusionem necessitare non posse, easque ex
defectu alicuius requisiti cum defectu conclusionis
coherere. Deinde falso supponunt hi Auctores, actum
voluntatis, quo intellectum concludere velit, & im-
peret, ad conclusionem non requiri: siquidem intel-
lectus non est magis potentia necessaria quam po-
tentia loco motiua: sed haec actum voluntatis effi-
cacem ad suas functiones postulat, ita vt positis
aliunde ad se localiter mouendam, voluntas tamen
postulat, ita vt positis omnibus requisitis aliunde ad
se localiter mouendam, voluntas tamen possit loca-
lem motionem impedire: similiter ergo intellectus
positis aliunde requisitis omnibus ad aliquem actum
suum interdum tamen à voluntate impediti poterit,
ne eum eliciat: cur ergo positis praemissis hoc usu-
venire credendum non sit? praeterea sicut praemissae
ad conclusionem dirigunt, ita apprehensio ad iudi-
cium; imò apprehensio immediatius, & longè
magis necessario ad iudicium dirigit, quam prae-
missae ad conclusionem, ad quam tantum mediante ap-
prehensione conclusionis obiectiue dirigunt, & quae
sine praemissis saepissime potuit elici, & elicita con-
seruari, sicut nuper visum: at apprehensio iudicium
praecedens ita pendet ab imperio voluntatis, vt posita
apprehensione, & reliquis requisitis ex parte intellectus

adhuc iudicium interdum suspendi possit; ergo, &c.
Cur autem apprehensio sit aliquando independens
ab eo voluntatis imperio, nimirum cum evidens est,
praemissae vero nunquam, statim constabit.

Ipse eandem sententiam suadeo vna, vel altera ra-
tione non exigua, nisi fallor, efficacitatis. Sola pro-
positio evidens obiecti ad eius assensum ita intel-
lectum necessitare potest, vt ab eo suspendi nequeat,
sed praemissae, qualescunque sint, obiectum conclu-
sionis euidenter intellectui non proponunt: ergo, &c.
Maior probatur: tum quia visus solum necessitatur
ad videndum obiectum, ita vt illud non videre, seu
discernere nequeat, quando obiectum euidenter ei
proponitur, secus vero cum ei obscure repraesenta-
tur, vel quia eminus, vel certe quia sub luce maligna
ei apparet: ergo similiter intellectus, &c. Tum etiā,
quia ideo apprehensio obscura obiecti ad eius assen-
sum obscurum, & probabilem intellectum non ne-
cessitat quoad exercitiū, quia ea apprehensio ob-
iectum intellectui non euidenter, sed obscure, & pro-
babiliter proponit. Minor probatur: namque ob-
iectum conclusionis est identitas extremorum imme-
diata inter se: sed praemissae hanc identitatem eui-
denter intellectui non proponunt, nec repraesentant,
cum eam tantum implicite, & virtualiter repraesent-
rent, solamque identitatem mediatam, & in tertio
extremorum explicite, & formaliter repraesentent, vt
certo certius. Atque ex his constat, curnam praece-
dente apprehensione euidenti alicuius obiecti non
possit eius iudicium à voluntate cohiberi, possit au-
tem assensus conclusionis, non obstante quantūvis
evidentia praemissarum: si quidem apprehensio pra-
uiua, & subsequens iudicium sunt circa idem obiectū
explicite, & immediate, quocirca vbi apprehensio sic
evidens sui obiecti talis non esse non poterit circa
obiectum iudicij, sicut ad necessariam huius seque-
lam oportet: Ceterum obiectum praemissarum, pro-
vt tale, distinguitur ab obiecto conclusionis: proinde
earum evidentia non redundat in obiectum conclu-
sionis, nec illud clarescere facit intellectui, sicut ad
eius necessarium assensum opus est.

84

Rursus haec propositiones intellectui possunt à Deo
in fundi, *Quidquid Deus reuelat ita est, sed Deus
reuelat in instanti. A. tres propositiones: in eodem in-
tellectu nequaquam simul existere: sed haec propo-
sitiones ad hunc assensum: ergo tres propositiones in
eodem intellectu in instanti A. nequaquam existunt,*
ad hunc inquam quoad exercitiū non necessitant,
quantūvis eius obiectum virtualiter, & implicite
repraesentent, & intellectui proponant, imò eum ne
diuinitus in instanti A. inferre possunt; alias falsum
subesse posset diuinæ reuelationi, quippe quae asse-
rit, nunquam concurrere simul in eundem intel-
lectum tres propositiones, nunquam in eo ex duabus
sequi tertiam: quantūvis igitur quaecunque aliae
praemissae identitatem extremorum cum tertio re-
praesentent, atque adeo eorum identitatem immedia-
tam inter se intellectui quodammodo offerant, &
implicite, ac virtuali ratione proponant, adhuc ad
assensum conclusionis circa eam identitatem quoad
exercitiū non necessitabunt.

85

Asserendum est quartò, praemissas, siue eui-
dentes, siue probabiles sint, ad conclusionem quoad
speciem interdum non necessitare, interdum vero
necessitare, ac proinde conclusionis dependen-
tiam à praemissis aliquando necessariam non esse
quoad speciem, aliquando vero esse ita necessariam.
Prior assertionis nostrae pars non paucis displici-
tura probatur, hunc in modum: concessis prae-
missis potest & solet intellectus negare conclusionem, ei-
que per actum contrarium dissentiri: praemissae
igitur

86

igitur ad conclusionem quoad speciem non semper necessitant. Antecedens probatur primò experientia ipsa, quæ in scholis est frequentissima. Deinde secundò: quia si quæ de causa intellectus cōcessis præmissis conclusionem negare non posset, maximè, quia intellectus duo contradictoria assereret, nimirum aliqua esse idem vni tertio per præmissas, & non esse idem inter se per conclusionem negatam quæ sanè inter se contradicunt: sed hæc ratio, quæ aduersarij præcipuè innituntur, nullius est momenti: ergo, &c. Minor probatur: quia intellectus duo contradictoria, præsertim virtualiter talia, potest confusè, & implicite affirmare, vt in Dial. lib. 10. appositissimis, nisi fallor, ostensum est exemplis cum sermo fuit de insolubilibus: alii qui concessis præmissis conclusionem negat, eique dissentit, interdum confusè tantum, & implicite duo contradictoria affirmat: ergo, &c. Postrema hæc minor suadetur.

87 Tum quia aliud est, actum aliquem, in se euidentem & explicitum esse respectu sui obiecti, aliud explicite, & euidenter contradicere alteri actui circa oppositum versanti: nam hic actus, *Deus est vnus*, in se euidenter est; & tamen huic actui, *Deus non est trinus*, non euidenter, sed obscure contradicit, & illo priori actu concessio hic posterior negari potest, & solet, videlicet quia prior tantum mediatè, ac materialiter, adeoque confusè, & non clarè repræsentat veritatem posterioris falsitati oppositam, videlicet Dei Trinitatem, cumque ea connectitur: quamuis ergo præmissæ aliquæ in se euidentes sint, aut certè explicite comparatione sui obiecti, tamen interdum poterunt non opponi conclusioni negatæ euidenter & explicite, sed tantum confusè & implicite: quapropter cum idem sit, duos actus confusè tantum contradicere, ac duo contradictoria confusè affirmare, sanè iudicium præmissarum, & conclusio negata duo contradictoria confusè tantum, & implicite interdum affirmabunt.

88 Tum etiam quia modi directi primæ figuræ longè euidentius concludunt, quam reliqui modi, siue indirecti, siue aliarum figurarum, vt ex reductione ostensua reliquorum modorum ad illos quatuor, & ex communi Dial. lib. 10. consensu perspicuum est: at non alia ratione, nisi quia concessis præmissis in aliquo ex iis quatuor modis, si quis nihilominus conclusionem negaret, duo contradictoria virtualia, vt talia proposita, & explicite, & clarè cognita, semper affirmaret, cum tamen in aliis modis id sæpè sæpius non vsuueniat: igitur qui concessis præmissis conclusionem in modis indirectis, aut secundæ, vel tertiæ figuræ negat interdum confusè solum, & implicite duo contradictoria affirmat.

89 Posterior assertionis nostræ pars plerisque auctoribus citra dubium placitura, suadetur primò experientia, quæ sæpissimè in scholis cernimus, iis à disputante respondentem syllogismis vrgeri, vt si præmissas concedat eo ipso conclusionem nec ausit, nec possit inficiari. Quis mentis compos concessis his præmissis, *si sol lucet dies est, sed sol lucet*, possit negare hanc conclusionem, *ergo dies est*, siue quod perinde est, asserere diem non esse. Idem est de compluribus aliis præmissis, quæ ex sola apprehensione terminorum à dissensu conclusionis efficacissimè auertunt. Secundò à priori: quia nequit intellectus falso clarè, & euidenter proposito vt tali assensum præstare; saltem ex natura rei, & secluso miraculo: at si quis assereret, duo esse idem vni tertio, & non esse idem inter se, si quis, inquam, hoc explicite, & clarè, ac sub his terminis assereret, falso euidenter cognito vt tali assensum præberet: ergo nequit quis hoc asserere. Quod si con-

cessis his præmissis, quæ sunt eadem vni tertio sunt idem inter se, sed Petrus & animal sunt idem vni tertio, homini, v. g. hanc conclusionem negaret, ergo Petrus, & animal sunt idem inter se, seu ergo Petrus est animal, is sanè duo esse idem vni tertio, & non esse idem inter se clarè, & explicite, ac sub his terminis affirmaret: concessis igitur iis præmissis nequit ea conclusio negari. Minor probatur: quoniam aliqua duo esse idem vni tertio, & non esse idem inter se euidenter falsum est: qui ergo id assereret, falso euidenter tali assensum exhiberet.

CAPVT IX.

Aduersus superiorem doctrinam repelluntur varia aliorum obiectiones.

90 PRæmissas, contra quam docuimus assertionem primæ, efficienter, ac non directe tantum concurrere ad conclusionem tueri Ferrariensis 1. contra gent. c. 57. Sorus 1. posterior. q. 1 ad 2. Rubius super caput primum eiusdem lib. q. 5. Tellez citata disp. 17. Logica sect. 3. Collegium Conimbr. lib. 1. posterior. c. 2. q. 2. art. 2. Idem insinuat Serna disp. 4. Log. art. 3. necnon cursus Thomisticus q. 2. 4. de præcognit. art. 2. Arguunt primò auctoritate Aristotelis 1. posterior. c. 1. loquentis ita: *Omnia doctrina & omnis disciplina discursiva ex præexistente fit cognitione*, & c. 2. ita: *Demonstrationem autem dico rationationem eam, quæ scientiam efficit*: vbi verba illa, *fit, & efficit*, habitudinem causæ non directiue modo, sed effectiue in præmissis ad conclusionem indigitat. Sed quod attinet ad priorem Aristotelis textum, eo duntaxat cōvincitur, cōclusionem fieri, & effici ab intellectu prius illustrato per præmissas: an autem hæc tantum illustrent, ac dirigant intellectum ad eius effectiue, vel potius aliquas in ea efficienda partes sibi vendicent, neutiquam exprimitur, sed in ambiguo remanet: nisi vero non ens entis, lignum ignis, & materia, ac forma hominis causa propriè effectiua dicatur, propterea quod ex non ente ens, ex ligno ignis, & ex materia, & forma homo fiat: particula ergo, *ex*, non semper propriam effectiue significationem, sed vel habitudinem termini, à quo, vel causæ intrinsecæ, & componentis, vel cuiusvis alterius: nihil igitur nobis obest, assensum conclusionis iuxta Arist. ex præmissis fieri. Quod ad posteriorem textum attinet, eum rectè intelligit Arriaga, & Auerba locis superius citatis de effectiue lata, & impropria, atque à concursu directiue, seu dispositiue minimè diuersa: quare sicut calor tantum disponens ad ignem vulgo tamen dici solet eum efficere, & quemadmodum cognitio dirigens duntaxat ad amorem, nihilominus dicitur facere, vt amemus, ita & non aliter assensus præmissarum ab Aristotele censetur effectiue conclusionis. Cui explanationi fauet B. Thom. 1. contra gent. c. 57. rat. 4. *In omni* (inquens) *scientia discursiva oportet aliquid esse causatum: nam principia sunt quodammodo causa efficiens conclusionis: unde & demonstratio dicitur syllogismus faciens scire*. Vbi particula, *quodammodo*, est diminutiva, & quædam effectiue à propria ad impropriam significationem translatio, quidquid Rubius, & Ferrariensis contradicant.

91 Rursus arguunt exemplo seminis: virtus enim seminalis ab animante decisa producit efficienter aliud, siue alterius efficiendi ratio est, postquam semel est in matre recepta: assensus autem præmissarum est veluti semen omnium conclusionum: receptus ergo in intellectu simul cum eo cunctas efficit. Verum in primis complures negant semini concursum effectiue in substantiam